

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Навчально-науковий юридичний інститут

Стефанишин Н.М., Шпілярович В.В.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ
ДИПЛОМНИХ РОБІТ
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти**

Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»

Івано-Франківськ, 2020

ББК 67.9(4Укр)

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 2 від 8 жовтня 2020 року)

Стефанишин Н.М., Шпіляревич В.В. Методичні вказівки до виконання, оформлення та захисту дипломних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. 58 с.

Методичні вказівки розроблені з метою ознайомлення здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» з вимогами щодо виконання, оформлення та захисту дипломних робіт. В методичних вказівках містяться зразки необхідної супровідної документації, розкрито основні етапи написання дипломної роботи, що має на меті підвищити якість підготовки та захисту дипломних робіт в навчально-науковому юридичному інституті ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Методична розробка призначена для завідувачів кафедр, наукових керівників дипломних робіт, здобувачів вищої освіти та рецензентів.

ББК 67.9(4Укр)

© Стефанишин Н.М., Шпіляревич В.В. 2020

©ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
1.1 Мета та завдання дипломної роботи.....	5
1.2 Основні вимоги до виконання дипломної роботи.....	6
1.3 Права та обов'язки здобувача вищої освіти і наукового керівника при виконанні, оформленні та захисті дипломної роботи.....	7
1.4 Відповідність дипломної роботи засадам та правилам академічної доброчесності.....	9
РОЗДІЛ 2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ.....	12
2.1 Вибір (погодження) теми та структури дипломної роботи.....	12
2.2 Допуск дипломної роботи до захисту.....	15
2.3 Порядок захисту дипломної роботи перед ЕК.....	17
2.4 Критерії оцінювання дипломної роботи.....	22
РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ.....	25
3.1 Структура дипломної роботи.....	25
3.2 Загальні вимоги до змісту та оформлення дипломної роботи.....	31
3.3 Вимоги до змісту та оформлення структурних частин дипломної роботи.....	33
3.3.1 <i>Оформлення розділів.....</i>	<i>33</i>
3.3.2 <i>Нумерація сторінок.....</i>	<i>34</i>
3.3.3 <i>Оформлення ілюстрацій, таблиць, схем, додатків.....</i>	<i>35</i>
3.3.4 <i>Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....</i>	<i>37</i>
ДОДАТКИ.....	39
Додаток 1 Зразок заяви про запобігання академічному плагіату.....	39
Додаток 2 Зразок заяви про обрання теми дипломної роботи.....	40
Додаток 3 Завдання на дипломну роботу.....	41
Додаток 4 Зразок подання голові ЕК.....	42
Додаток 5 Зразок оформлення титульного аркушу дипломної роботи...44	
Додаток 6 Зразок оформлення змісту дипломної роботи.....	45
Додаток 7 Зразок оформлення списку використаних джерел.....	46
Додаток 8 Типові помилки при виконанні та оформленні дипломної роботи.....	58

ПЕРЕДМОВА

Бакалавр – це освітній ступінь вищої освіти в Україні, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми.

Завершальним етапом навчання здобувача вищої освіти на здобуття освітнього ступеня бакалавра є написання і захист дипломної роботи.

Дипломна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти – це дослідницька робота, яка виконується самостійно, свідчить про вміння здобувача вищої освіти працювати з літературою, узагальнювати й аналізувати фактичний матеріал, використовувати теоретичні знання і практичні навички, отримані під час оволодіння відповідною освітньо-професійною програмою, та має елементи наукового дослідження.

Написання та захист дипломної роботи передбачає систематизацію, закріплення та поглиблення теоретичних знань, а також виявлення рівня професійно-психологічної готовності майбутнього фахівця щодо практичної діяльності при постановці та вирішенні конкретних завдань.

У запропонованих методичних вказівках містяться вимоги до виконання, оформлення та захисту дипломних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти для здобувачів вищої освіти навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Методичні вказівки до виконання, оформлення та захисту дипломних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти розроблено з врахуванням положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1.1 Мета та завдання дипломної роботи

Метою дипломної роботи є систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань, а також виявлення рівня професійно-психологічної готовності майбутнього фахівця щодо практичної діяльності при постановці та вирішенні конкретних завдань.

Основними **завданнями** дипломної роботи є:

- поглиблення знань здобувачів вищої освіти з актуальних проблем з юридичної теорії та/або практики;
- розширення й поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти з обраної проблеми, систематизація і аналіз сучасних наукових підходів до розв'язування відповідних теоретичних та практичних завдань;
- удосконалення умінь та компетентностей здобувачів вищої освіти самостійно організовувати та проводити наукові дослідження актуальної проблеми;
- розвиток умінь здобувачів вищої освіти застосовувати здобуті теоретичні знання під час вирішення конкретних наукових завдань;
- удосконалення компетентностей самостійної роботи здобувачів вищої освіти з фаховою науковою літературою й розвиток умінь критичного опрацювання наукових інформаційних джерел;
- формування здатності здобувачів вищої освіти до самоосвіти і саморозвитку, самостійної дослідницької роботи у майбутній професійній діяльності.

Під час написання та захисту дипломної роботи здобувач вищої освіти має продемонструвати:

- навички роботи з науковою літературою та нормативно-правовими актами, вміння зіставляти й оцінювати отриману інформацію, проводити порівняльний аналіз;
- вміння виокремлювати проблемні питання і ставити завдання, розв'язання яких допоможе вирішити ці питання;

– вміння планувати й організовувати своє наукове дослідження, навички використання сучасних методів для проведення дослідження й отримання достовірних результатів;

– вміння обґрунтовувати власні висновки і рекомендації.

1.2 Основні вимоги до виконання дипломної роботи

Дипломна робота повинна представляти закінчену розробку актуальної наукової проблеми юридичної теорії та/або практики. Вона повинна:

➤ бути актуальною, мати новизну, виконуватись на рівні сучасних досягнень науки і техніки;

➤ мати спрямування на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності;

➤ стимулювати у здобувачів вищої освіти творчий пошук нових пріоритетних наукових рішень;

➤ вимагати опрацювання спеціальної наукової і методичної літератури;

➤ пов'язуватись з планами наукових досліджень наукового керівника та кафедри;

➤ узагальнювати і розвивати науково-дослідницькі уміння здобувача вищої освіти.

При написанні дипломної роботи здобувач вищої освіти повинен керуватись положеннями Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», положеннями навчально-методичної документації, розробленої Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника та навчально-науковим юридичним інститутом, а саме, Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Методичними вказівками до виконання, оформлення та захисту дипломних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

1.3 Права та обов'язки здобувача вищої освіти і наукового керівника при виконанні, оформленні та захисті дипломної роботи

Основні права наукового керівника дипломної роботи:

- 1) вимагати від здобувача вищої освіти дотримання встановленого графіку виконання дипломної роботи;
- 2) висловлювати зауваження по дипломній роботі загалом або окремих її частинах та повернення дипломної роботи здобувачу вищої освіти на додаткове опрацювання;
- 3) вимагати виправлення помилок змістового чи граматичного характеру;
- 4) приймати рішення про невідповідність дипломної роботи встановленим вимогам з інформуванням про це здобувача вищої освіти та завідувача кафедри, на якій виконується робота.

Основні обов'язки наукового керівника дипломної роботи:

- 1) допомога здобувачеві вищої освіти у виборі теми дипломної роботи;
- 2) погодження завдань на дипломну роботу, календарного плану її виконання, систематична перевірка виконання календарного плану здобувачем вищої освіти;
- 3) допомога здобувачеві вищої освіти при розробленні плану (змісту) дипломної роботи;
- 4) надання систематичних консультацій з питань порядку, послідовності виконання дипломної роботи, визначення змісту та обсягу відповідних частин роботи;
- 5) надання допомоги здобувачеві вищої освіти в доборі наукових джерел, матеріалів судової практики, статистичних даних, які доцільно використовувати при виконанні дипломної роботи;
- 6) надання консультацій з питань виконання дипломної роботи;

7) перевірка виконання здобувачем вищої освіти проміжних етапів підготовки дипломної роботи й надання допомоги в її науковому редагуванні;

8) систематичний контроль щодо якості виконання дипломної роботи;

9) спрямування здобувача вищої освіти у питаннях апробації дипломної роботи;

10) підготовка висновку на засідання кафедри про допуск дипломної роботи до захисту в ЕК;

11) підготовка письмового відгуку на дипломну роботу.

Основні права здобувача вищої освіти при виконанні, оформленні та захисті дипломної роботи:

1) одержувати від наукового керівника консультації щодо загальних вимог до виконання дипломної роботи, її змісту та оформлення, структури, плану, формулювання мети, завдань, висновків та положень наукової новизни;

2) звертатися до наукового керівника із поточними питаннями, які виникають при виконанні дипломної роботи;

3) бути проінформованим про недоліки дипломної роботи, а також терміни їх усунення;

4) за згодою наукового керівника брати участь у наукових конференціях за результатами дослідження та публікувати їх у фахових виданнях.

Основні обов'язки здобувача вищої освіти при виконанні, оформленні та захисті дипломної роботи:

1) обрати тему дипломної роботи в строки, які щорічно визначаються розпорядженням дирекції навчально-наукового юридичного інституту;

2) погодити завдання на дипломну роботу;

3) якісно і вчасно виконувати завдання наукового керівника дипломної роботи;

4) дотримуватися календарного плану виконання дипломної роботи;

5) самостійно або за допомогою наукового керівника формувати перелік питань і практичних матеріалів, які належить зібрати і дослідити при виконанні дипломної роботи;

6) зібрати й систематизувати наукові джерела, які доцільно використати при виконанні дипломної роботи;

7) виконати дипломну роботу відповідно до календарного плану та даних методичних вказівок;

8) виконувати дипломну роботу із врахуванням зауважень наукового керівника, вчасно усувати недоліки, виявлені науковим керівником;

9) своєчасно подати дипломну роботу на відповідну кафедру;

10) захистити дипломну роботу перед ЕК, продемонструвавши рівень своєї наукової кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.

1.4 Відповідність дипломної роботи засадам та вимогам академічної доброчесності

Дипломна робота здобувача вищої освіти має виконуватися із застосуванням загальних засад та правил наукової етики та академічної доброчесності. У зв'язку з цим після обрання теми дипломної роботи та перед початком її написання кожен здобувач вищої освіти ознайомлюється із Положенням про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Додаток 1).

Порядок розгляду фактів академічного плагіату та інших видів порушень академічної доброчесності здійснюється на основі та у відповідності до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Згідно вимог зазначеного вище Положення *при виконанні дипломної роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний:*

- з повагою ставитися до авторських прав інших осіб, дослідження яких він використовує при виконанні дипломної роботи;
- коректно застосовувати інформацію з інших джерел шляхом здійснення належного цитування;
- не допускати проявів академічної недоброчесності, серед яких академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація тощо.

Дипломна робота, в якій виявлено ознаки академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, не допускається до захисту та повертається здобувачу вищої освіти на виправлення та доопрацювання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів вищої освіти в частині їхньої відповідальності (п. 3.3. Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).

Академічним плагіатом вважається – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Серед інших видів порушень академічної доброчесності, окрім академічного плагіату, є: – *самоплагіат* - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів; – *фабрикація* - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі; – *фальсифікація* - свідома зміна чи

модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу.

Для уникнення академічного плагіату при написанні дипломної роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний посилатися на авторів та джерела, з яких запозичив матеріали чи окремі дані. У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело, дипломна робота рішенням кафедри знімається з розгляду.

Перевірку на академічний плагіат забезпечує одноразово і безкоштовно ректорат ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Випускові кафедри забезпечуються при цьому демоверсіями ліцензійної програми на антиплагіат. Науковий керівник та здобувач вищої освіти попередньо повинні бути ознайомлені зі встановленими програмою показниками щодо оригінальності тексту дипломної роботи. Відповідальність у випадку встановлення факту академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності лежить на авторові дипломної роботи.

Перевірці на академічний плагіат підлягає основна частина дипломної роботи в електронному вигляді у представлених форматах: «doc», «docx», «rtf». Така перевірка повинна бути здійснена не пізніше, як за 14 днів до захисту дипломної роботи, включаючи строк її перевірки. Строк перевірки дипломної роботи не повинен перевищувати десяти днів. Результати перевірки дипломної роботи на академічний плагіат обговорюються на засіданні випускової кафедри.

РОЗДІЛ 2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Процес виконання дипломної роботи включає такі основні етапи:

- 1) ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними вимогами, що пред'являються до виконання дипломної роботи;
- 2) вибір (погодження) теми дипломної роботи та призначення керівника дипломної роботи здійснюється на підставі персональної заяви здобувача;
- 3) пошук та підбір літератури, вивчення теоретичних і практичних матеріалів з обраної теми;
- 4) розробка плану дипломної роботи із зазначенням строків написання розділів та їх обсягів, а також заповнення бланка «Завдання на дипломну роботу» та його затвердження на кафедрі;
- 5) викладення проаналізованого та систематизованого матеріалу відповідно до плану, затвердженого у завданні на виконання дипломної роботи;
- 6) проведення (у разі необхідності) експерименту чи анкетування, виконання розрахунків, у тому числі із застосуванням комп'ютерної обробки;
- 7) складання вступу, висновків і формулювання додатків дипломної роботи;
- 8) рецензування дипломної роботи та оформлення відгуку наукового керівника;
- 9) написання доповіді й підготовка ілюстративного матеріалу (за наявності);
- 10) представлення дипломної роботи на кафедру для попереднього розгляду;
- 11) представлення дипломної роботи ЕК;
- 12) захист дипломної роботи.

2.1 Вибір (погодження) теми та структури дипломної роботи

Тематику дипломних робіт подають науково-педагогічні працівники кафедри, яка повинна відповідати завданням кафедр, на яких виконуються

дипломні роботи. Вона щорічно коригується з урахуванням набутого випусковими кафедрами досвіду, побажань науково-педагогічних працівників навчально-наукового юридичного інституту, які беруть участь у рецензуванні дипломних робіт, рекомендацій ЕК, Науково-методичної ради та Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Здобувачу вищої освіти надається право обрати тему дипломної роботи, визначену кафедрою або запропонувати власну тему з обґрунтуванням доцільності її розробки. Завідувачі випускових кафедр подають заступнику директора навчально-наукового юридичного інституту з навчальної роботи списки обраних здобувачами вищої освіти тем дипломних робіт. У випадку не обрання здобувачем вищої освіти теми для написання дипломної роботи, заступник директора навчально-наукового юридичного інституту подає на кафедри інституту списки таких здобувачів з метою призначення їм на засіданні відповідної кафедри тем дипломних робіт.

Вибравши тему дипломної роботи, здобувач вищої освіти подає заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій вказує тему роботи та може зазначити прізвище наукового керівника, його науковий ступінь та/або вчене звання. Обрання теми дипломної роботи оформляється написанням заяви визначеного зразка (Додаток 2). Тема дипломної роботи і науковий керівник закріплюються за здобувачем вищої освіти рішенням відповідної кафедри і, в подальшому, затверджуються розпорядженням дирекції навчально-наукового юридичного інституту.

Зміна або уточнення затвердженої теми дипломної роботи допускається не пізніше 2-х місяців до здачі дипломної роботи на кафедру і лише, як виняток, за наявності поважних причин за заявою здобувача вищої освіти та належного обґрунтування наукового керівника.

Керівництво дипломними роботами здійснюють провідні науково-педагогічні працівники випускових кафедр, які мають науковий ступінь

кандидата або доктора юридичних наук та успішно ведуть науково-дослідну роботу.

Науковим керівником дипломної роботи, після видання розпорядження директора навчально-наукового юридичного інституту про затвердження тем дипломних робіт на поточний навчальний рік, розробляється завдання кожному здобувачу вищої освіти на конкретну дипломну роботу за встановленим зразком (Додаток 3) з визначенням календарного плану виконання дипломної роботи. Після попереднього вивчення літературних джерел з теми дослідження, здобувач самостійно визначає структуру дипломної роботи, яку обов'язково погоджує з науковим керівником.

Після визначення теми роботи здобувачу вищої освіти варто розпочати пошук літератури з перегляду бібліотечних каталогів. Слід переглянути науково-методичні періодичні видання, в яких можуть бути опубліковані необхідні матеріали.

Конспектуючи матеріал, слід постійно пам'ятати тему дипломної роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження.

Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал. Застосування, так званих «розлапкованих» цитат, коли *думки іншого автора видаються за особисті, розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики, кваліфікується як плагіат.*

Однак це не означає, що здобувач вищої освіти зовсім не повинен спиратися на праці інших авторів: чим ширше і різноманітніше коло наукової літератури, які він використовував, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження. Після конспектування матеріалу необхідно перечитати його ще раз, щоб склалося цілісне уявлення про предмет вивчення. Опрацювання історіографії питання найкраще розпочати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до більш спеціалізованих досліджень.

Після того, як потрібний матеріал зібрано і систематизовано здобувач вищої освіти складає детальний план дипломної роботи, у якому повинен запропонувати власне бачення структури дипломної роботи: кількість розділів, підрозділів, а також їх робочі назви.

Процес уточнення структури дипломної роботи складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням. Попередній план дипломної роботи треба обов'язково узгодити з науковим керівником. У разі виникнення зауважень він коригується згідно з рекомендаціями наукового керівника.

2.2 Допуск дипломної роботи до захисту

Завершену дипломну роботу у вигляді підготовленого рукопису в твердому переплетенні із заповненим бланком «Завдання на дипломну роботу» та результатами апробації (за наявності) здобувач вищої освіти подає науковому керівнику для перевірки та підготовки письмового відгуку щодо можливості допуску її до публічного захисту.

Письмовий відгук наукового керівника повинен містити:

- актуальність теми;
- ступінь самостійності та оволодіння методами дослідження у виконанні дипломної роботи;
- правильність та обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дипломній роботі;
- логічність, послідовність, аргументованість, літературну грамотність викладення матеріалу;
- практичну цінність отриманих результатів та їх значимість для науки і практики;
- висновок про відповідність дипломної роботи вимогам, що пред'являються до такого виду робіт та допуск її до публічного захисту.

Науковий керівник дипломної роботи може висловити зауваження і вказати на недоліки дипломної роботи. Підпис наукового керівника має

супроводжуватись розшифровкою його прізвища, ім'я, по батькові, наукового ступеня, вченого звання.

Дипломна робота у вигляді підготовленого рукопису в твердому переплетенні разом із заповненим бланком «Завдання на дипломну роботу», результатами апробації (за наявності) та письмовим відгуком наукового керівника подається на кафедру і реєструється у строк, який визначений в календарному плані підготовки дипломної роботи чи розпорядженням дирекції навчально-наукового юридичного інституту.

На підставі поданого письмового відгуку наукового керівника, на засіданні кафедри вирішується питання про допуск дипломної роботи до публічного захисту перед ЕК. Зокрема, у разі подання науковим керівником негативного відгуку (якщо здобувач вищої освіти не погоджував з науковим керівником плану дипломної роботи, не інформував наукового керівника про хід її написання, порушив встановлені календарним планом строки подання дипломної роботи чи інші правила (вимоги) її виконання) за рішенням відповідної кафедри така дипломна робота не допускається до публічного захисту перед ЕК.

Для рецензування дипломної роботи на засіданні кафедри призначається рецензент з числа науково-педагогічних працівників навчально-наукового юридичного інституту, які мають науковий ступінь.

Рецензент готує письмову рецензію, яка є гарантією точного і неухильного виконання встановлених вимог до дипломної роботи та необхідною умовою належної конструктивної дискусії під час її публічного захисту. Тому від ретельності роботи рецензента, аргументованості й повноти його висновків, залежить оцінка дипломної роботи на засіданні ЕК.

Письмова рецензія рецензента повинна містити:

- актуальність обраної теми дипломної роботи;
- ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дипломній роботі, їх достовірність;
- практична цінність дипломної роботи;

- стиль викладу та оформлення роботи;
- зауваження щодо змісту дипломної роботи (*обов'язково*);
- висновок щодо відповідності дипломної роботи встановленим вимогам, а також про її допуск до захисту.

Письмова рецензія на дипломну роботу подається на кафедру не пізніше, ніж за 5 днів до захисту дипломної роботи науково-педагогічним працівником навчально-наукового юридичного інституту, який має науковий ступінь.

За відсутності рецензії дипломна робота не допускається до публічного захисту.

З метою дотримання засад етики та академічної доброчесності, відповідно до положень Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», дипломні роботи до початку публічного їх захисту перед ЕК можуть бути перевірені/перевіряються на оцінку рівня унікальності. Вказана перевірка здійснюється на підставі відповідного наказу ректора ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» на базі науково-методичного відділу Наукової бібліотеки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (*детальніше у п. 1.4. Відповідність дипломної роботи засадам та правилам академічної доброчесності*).

2.3 Порядок захисту дипломної роботи перед ЕК

До початку роботи ЕК секретар відповідної комісії формує наступні матеріали до публічного захисту дипломних робіт:

- 1) виконана дипломна робота у вигляді підготовленого рукопису в твердому переплетенні з CD- R чи CD-RW диском (електронною її версією);

- 2) заповнений бланк «Завдання на дипломну роботу»;
- 3) результати апробації (за наявності);
- 4) письмовий відгук наукового керівника;
- 5) письмову рецензію рецензента;
- 6) письмове подання голові ЕК щодо захисту дипломної роботи (Додаток 4).

Крім того, можуть бути подані й інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність виконаної роботи: документи, які підтверджують практичне застосування роботи тощо.

Захист дипломної роботи проводиться на відкритому засіданні ЕК за участю не менше ніж половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії чи його заступника. Члени ЕК ознайомлюються зі змістом роботи заздалегідь. Здобувачу вищої освіти доцільно запросити на захист свого наукового керівника та рецензента з метою їх виступу за наслідками виконання дипломної роботи. Тривалість захисту дипломної роботи встановлюється в межах 25-ти хвилин.

Структура захисту дипломної роботи включає в себе:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст та основні положення дипломної роботи;
- відповіді на запитання, адресовані автору дипломної роботи, від членів ЕК та осіб, присутніх на захисті;
- виступ наукового керівника або оголошення його відгуку;
- виступ рецензента або оголошення його рецензії;
- відповіді здобувача вищої освіти на зауваження, висловлені у рецензії на дипломну роботу;
- заключне слово здобувача вищої освіти;
- рішення ЕК щодо оцінки дипломної роботи.

Доповідь про зміст та основні положення дипломної роботи здобувачу вищої освіти необхідно підготувати заздалегідь. Вона не повинна перевищувати за часом 7-10 хвилин і не може бути подана у формі читання

чи переказу її тексту.

Доповідь повинна починатися зі звертання: *«Вельмишановний пане голово! Шановні члени Екзаменаційної комісії!..»* Далі здобувач вищої освіти коротко обґрунтовує актуальність теми дослідження, розкриває мету, задачі, об'єкт, предмет дослідження, показує, що вдалося встановити, виявити, довести і якими методами це досягнуто. У прикінцевій частині доповіді викладаються основні результати та висновки роботи, їх реалізація, можливі шляхи подальшого використання.

При цьому здобувач вищої освіти повинен врахувати, що його дипломну роботу члени ЕК вивчали заздалегідь, а зацікавлені особи мали змогу ознайомитися з її змістом на кафедрі. З огляду на це, будувати свій виступ здобувачеві вищої освіти слід, зосередивши увагу, в основному, на нових теоретичних і прикладних положеннях, розроблених особисто автором.

Особливо важливо, щоб мовлення здобувача вищої освіти було чітке, граматично правильне, впевнене, що робить його виступ зрозумілим і переконливим. Не варто готувати доповідь у спрощеній формі. Автор повинен зробити доповідь науковою, добре аргументованою, а отже, зрозумілою широкій аудиторії спеціалістів.

Під час захисту дипломної роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження, зазначені у відгуку та рецензії, а також у виступах на захисті.

Здобувачеві вищої освіти доцільно підготувати письмові відповіді на зауваження, які викладені у відгуку наукового керівника та рецензії. Саме письмова форма дає змогу під час захисту дати відповіді правильно й спокійно. Якщо можливі посилання на текст дипломної роботи, то їх обов'язково слід використати, оскільки, це надає їм найбільшої переконливості й водночас дозволяє акцентувати увагу на достовірності результатів дослідження.

Відповідати на запитання членів ЕК та присутніх на захисті слід тільки по суті. Здобувачеві вищої освіти треба виявляти скромність в оцінці своїх

наукових результатів і тактовність стосовно тих, хто ставить запитання. Перед тим, як відповідати на запитання, необхідно уважно його вислухати до кінця і за можливості записати, а також не забути висловити вдячність за поставлені запитання. Бажано не вислуховувати всі запитання, а відповідати відразу на кожне зокрема, передбачаючи, що чітка, логічна й аргументована відповідь на попереднє запитання може виключити наступне.

У заключному слові здобувач вищої освіти висловлює свої висновки щодо результатів обговорення його роботи. Доцільно виразити вдячність науковому керівнику за допомогу у написанні дипломної роботи, позитивний відгук, рецензенту за об'єктивну оцінку основних положень виконаної роботи, а також висловити подяку членам ЕК, присутнім на захисті, за увагу, цікаві та обґрунтовані запитання та участь в обговоренні.

Засідання ЕК, на якому відбувається захист дипломної роботи, оформляється протоколом. Результати захисту дипломної роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», які оголошуються в той самий день (відразу після оформлення протоколів засідання ЕК, підписаних головою, членами та секретарем ЕК, які брали участь у засіданні).

Здобувачі вищої освіти, які виявили особливі здібності до наукової творчості, захистили дипломну роботу на «відмінно», мають наукові публікації, є переможцями Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, можуть бути рекомендовані членами ЕК до вступу в аспірантуру.

Рішення ЕК про оцінку знань, виявлених при захисті дипломної роботи, приймається ЕК на засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів ЕК, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів, голос голови ЕК є вирішальним.

Якщо захист дипломної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, члени ЕК приймають рішення про те, що здобувач вищої освіти є неатестованим, про що відзначається у протоколі ЕК. Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку при захисті дипломної роботи,

відраховується з вищого навчального закладу, про що йому видається академічна довідка. У випадку неявки здобувача вищої освіти на засідання ЕК для захисту дипломної роботи, в протоколі ЕК відзначається, що здобувач вищої освіти є неатестованим у зв'язку з неявкою на засідання ЕК.

Здобувачі вищої освіти, які у встановлений строк не захистили дипломну роботу, мають право на повторний її захист в наступний строк роботи ЕК протягом 3-х років після закінчення ВНЗ на засадах, визначених ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Якщо захист дипломної роботи визнається незадовільним, ЕК встановлює, чи може здобувач вищої освіти подати на повторний захист ту саму дипломну роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

Усі засідання ЕК протоколюються, вносяться оцінки, одержані при захисті дипломної роботи, особливі думки і зауваження членів комісії, вказуються кваліфікація та державний документ (з відзнакою чи без відзнаки), що видається здобувачу вищої освіти-випускнику. Протокол підписують голова та члени ЕК, які брали участь у засіданні.

Після закінчення роботи ЕК голова комісії складає звіт, у якому дається аналіз рівня підготовки здобувачів вищої освіти-випускників, якість виконання дипломних робіт, відповідність тематики та змісту дипломних робіт сучасним вимогам, характеристика знань здобувачів вищої освіти, виявлених під час захисту, недоліки у підготовці з окремих дисциплін (питань), висловлюються рекомендації щодо поліпшення навчального процесу.

Загальні підсумки роботи ЕК обговорюються на засіданні Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту.

2.4 Критерії оцінювання дипломної роботи

ЕК при визначенні підсумкової оцінки дипломної роботи враховує змістовні аспекти роботи та якість захисту роботи. При оцінюванні дипломної роботи беруться до уваги:

- наявність всіх необхідних структурних елементів дипломної роботи та їх логічна послідовність;
- обґрунтованість дипломної роботи, логічність поставлених завдань і шляхи їх вирішення;
- правильна визначеність об'єкта і предмета дослідження;
- надійність методів дослідження та достатність глибини дослідження;
- змістовність дипломної роботи та її логічний зв'язок між тематикою і розподілом на розділи, пункти, підпункти;
- вміння знаходити та опрацьовувати наукову інформацію;
- використання сучасних методів обробки й аналізу інформації;
- вміння здобувача вищої освіти стисло, послідовно й чітко викласти сутність та результати дослідження;
- ґрунтовність отриманих теоретичних висновків, чіткість висновків і рекомендацій;
- практична цінність результатів дослідження й можливість їх практичного впровадження;
- відповідність дипломної роботи встановленим вимогам щодо виконання, оформлення та захисту такого виду робіт;
- здатність здобувача вищої освіти аргументовано захищати свої пропозиції, думки та погляди;
- загальний рівень підготовки здобувача вищої освіти та володіння культурою презентації.

Результати захисту дипломних робіт оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»); національної системи («відмінно», «добре»,

«задовільно», «незадовільно») та системи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (100-бальна шкала).

Зокрема, оцінювання результатів захисту дипломної роботи за національною системою здійснюється з урахуванням наступних критеріїв:

Оцінка «відмінно»	<ul style="list-style-type: none"> - у дипломній роботі зроблено власну оцінку наукових джерел; - використані різноманітні сучасні методи дослідження; - розкриті основні проблеми досліджуваної теми та шляхи їх вирішення; - зроблено власний аналіз та на його основі аргументовано пропозиції за темою дипломної роботи.
Оцінка «добре»	<ul style="list-style-type: none"> - у дипломній роботі зроблено аналіз наукових джерел; - самостійно підібрано та проаналізовано підібраний матеріал; - зроблено висновки та пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими.
Оцінка «задовільно»	<ul style="list-style-type: none"> - у дипломній роботі прореферовано опубліковані наукові джерела; - використані тільки деякі методи наукового дослідження; - нерозкриті всі основні проблеми досліджуваної теми та шляхи їх вирішення; - сформульовані висновки без їх необхідного обґрунтування.
Оцінка «незадовільно»	<ul style="list-style-type: none"> - дипломна робота виконана з порушенням авторського права (містить плагіат); - зміст, текст і якість дипломної роботи не

	<p>відповідають реальним відповідям здобувача вищої освіти при її захисті;</p> <p>- дипломна робота здана не вчасно або не відповідає формальним вимогам щодо виконання, оформлення та захисту такого виду робіт.</p>
--	---

РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

3.1 Структура дипломної роботи

Структура дипломної роботи – це чітко регламентована послідовність розміщення її основних частин, що відображає зовнішнє розміщення і внутрішній логічний зв'язок наукового дослідження та свідчить про рівень загальної методологічної підготовки дипломної роботи.

Дипломна робота повинна містити:

1. **Титульний аркуш**, який містить найменування відповідного міністерства; найменування вищого навчального закладу, де виконана робота; назву кафедри, де виконана робота; шифр та найменування спеціальності; групу, прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, його науковий ступінь, вчене звання; місто і рік захисту дипломної роботи (Додаток 5).

2. **Зміст**, який містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, пунктів, підпунктів, а також вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків (Додаток 6). Зміст має відображати суть теми, її складність та логіку дослідження. Назви розділів, пунктів, підпунктів повинні бути стислими, зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою дипломної роботи, але не повторювати її.

3. **Перелік умовних скорочень (за необхідності)**. Якщо в дипломній роботі вжито термінологію, а також використано маловідомі скорочення, то їх перелік може бути поданий в дипломній роботі у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом. Перелік необхідно друкувати двома колонками, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо в дипломній роботі спеціальні терміни, скорочення повторюються менше двох разів, то вони до переліку не вносяться, а їх пояснення наводиться при першому їх згадуванні.

4. **Вступ**, у якому автор дипломної роботи розкриває сутність наукової проблеми та її значущість, стан розробки й обґрунтування необхідності

проведення дослідження, а також подається загальна характеристика дипломної роботи в такій послідовності:

- 1) актуальність теми;
- 2) мета і задачі (завдання) дослідження;
- 3) стан наукової розробки;
- 3) методи дослідження;
- 4) практичне значення одержаних результатів;
- 5) апробація результатів (за наявності);
- б) структура роботи.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2-3 сторінки.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вирішеннями проблеми здобувач вищої освіти обґрунтовує актуальність та доцільність дипломної роботи для розвитку відповідної галузі науки. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, містити об'єктивну оцінку сучасного стану об'єкта дослідження, а саме: стан наукової розробленості обраної проблеми і нормативно-правового забезпечення та акцентування уваги на існуючі проблеми, прогалини чи колізії правового регулювання об'єкта дослідження, що зумовили вибір теми дипломної роботи.

Наступною складовою вступу є визначення об'єкта та предмета дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обране для дослідження. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Саме на нього спрямована основна увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему (назву) дипломної роботи.

Мета і задачі (завдання) дослідження. У дипломній роботі здобувач вищої освіти формулює мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для

досягнення поставленої мети. Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження.

Завдання дипломної роботи повинні впливати з її змісту (плану). Саме від чіткості поставлених завдань багато в чому залежать структура дипломної роботи, логіка, системність, можливість досягнення мети дослідження та формулювання обґрунтованих висновків. Тому слід дотримуватися логічної послідовності дієслів при формулюванні завдань. Орієнтовно, їх можна згрупувати так: *розглянути; дослідити; дати характеристику; провести; здійснити; розкрити; критично проаналізувати; оцінити; виявити; визначити, систематизувати; класифікувати; узагальнити; обґрунтувати; довести; запропонувати; внести пропозиції; рекомендувати* тощо.

Стан наукової розробки. У вказаній частині вступу здобувачу вищої освіти необхідно дати коротку характеристику найновішої наукової літератури та джерел, що висвітлюють досліджувану проблематику.

Методи дослідження вказують на шляхи досягнення мети та розв'язання поставлених у роботі завдань, свідчать про достовірність та вірогідність отриманих наукових результатів. Необхідно коротко охарактеризувати методологічну базу дослідження, надати перелік використаних при підготовці дипломної роботи методів і методологічних принципів.

Вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків. Представники сучасної юридичної науки найчастіше рекомендують використовувати такі методи: системно-структурний, догматичний, порівняльно-правовий, історичний, діалектичний, соціологічний, статистичний.

Системно-структурний метод. За допомогою даного методу проводиться комплексне дослідження правових проблем як явищ, що стосуються і впливають на цілісну систему конкретної галузі права (вивчення цивільного, кримінального, цивільного процесуального, кримінального процесуального законодавства як галузі, що має спільні ознаки з іншими

галузями права, а також ті, що його відрізняють від них; вивчення проблем галузі крізь призму її інститутів, виявляючи їх взаємні зв'язки, взаємовплив норм; кожна з вказаних частин складається з розділів, які мають власну ієрархію і впливають одна на одну; наявність взаємозв'язків окремих норм у межах одного розділу так і тих, що розташовані у різних розділах і навіть у різних нормах одного розділу.

Догматичний метод (або юридичний, формально-логічний, граматичний, синтаксичний, герменевтичний, логічно-структурний, логіко-семантичний, логіко-юридичний метод). В основу методу покладено правила формальної логіки і граматики, що застосовуються під час систематизації законів, визначення змісту певних юридичних термінів, тлумачення правових норм та практики їх застосування.

Порівняльно-правовий метод (метод порівняльного правознавства, компаративістський метод) використовується, як правило, для порівняння національного законодавства з нормами та інститутами подібної галузі права зарубіжних країн.

Історичний метод (історико-правовий метод). Призначений для вивчення проблем тієї чи іншої галузі права в історичному розвитку. Оскільки неможливо досконало пізнати сутність правових явищ, а, тим паче, передбачити їх розвиток на майбутнє, не знаючи їх минулого, у тому числі щодо можливих зв'язків з іншими галузями національного права або правом інших народів.

Діалектичний метод. Діалектичний закон про загальний, універсальний зв'язок усіх явищ, на якому ґрунтується названий метод, дає можливість розглядати ту чи іншу галузь права не як явище, що ні з чим не пов'язане, а простежити його численні зв'язки з соціальними процесами, сутністю держави, співвідношенням з іншими галузями права тощо. Діалектичний закон дає можливість побачити в явищі, що існує, як нові, так і старі елементи, які у ньому залишилися, і в інших умовах постають у новій якості (наприклад, у новій кодифікації містяться положення законів, що

існували у попередньому акті, але виступають вони у новій якості). Широко застосовуються основні категорії діалектики: причина і наслідок, необхідність і випадковість, можливість і дійсність, сутність і явище, зміст і форма тощо.

Соціологічний метод (конкретно-соціологічний метод). Спрямований на дослідження соціальних умов функціонування закону в суспільстві, обґрунтованості змін, що вносилися до нього, ефективності правових норм під час охорони суспільних і правових відносин тощо. Цей метод реалізується через такі конкретно-соціологічні прийоми дослідження, як спостереження, опитування, анкетування, аналіз отриманої інформації. Дані соціологічного дослідження, як правило, дають обґрунтовані підстави для прийняття законодавчих, правозастосовних та правоохоронних рішень.

Статистичний метод. Застосовується при дослідженні правових проблем і передбачає використання узагальнених за правилами науково обґрунтованої класифікації числових даних, які характеризують правові явища. Статистичні дані слугують надійною емпіричною базою для наукових досліджень і вироблення практичних рішень, а це в свою чергу, створює можливість для будь-якого спеціаліста, зіставивши відповідні дані, своєчасно виявляти дисфункції тих чи інших суспільних відносин і виробити науково обґрунтовані шляхи їх усунення.

Практичне значення одержаних результатів. У дипломній роботі теоретичного характеру здобувачі вищої освіти вказують про наукове використання отриманих результатів або рекомендації щодо їхнього використання, а з прикладним значенням – висвітлюють результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендацій щодо їх використання.

Апробація результатів (за наявності). Якщо здобувач вищої освіти брав участь у наукових конференціях, семінарах тощо з оголошенням результатів своєї роботи та має при цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програма конференції за темою дипломної роботи, у якій він брав

участь), слід зазначити загальну кількість конференцій, їх назву, рік та місце проведення, а також вказати кількість публікацій із цієї теми.

Структура роботи. У цьому підпункті здобувачем вищої освіти вказується, що дипломна робота складається зі вступу, певної кількості розділів, висновків, списку використаних джерел (вказується кількість), кількість таблиць, рисунків та додатків (за наявності).

5. Основна частина. Основна частина дипломної роботи може складатися з розділів, пунктів, підпунктів.

Головними вимогами до наукового викладу результатів є *точність, чіткість, стислість*.

В основних розділах дипломної роботи автор подає огляд літератури за темою та обґрунтовує вибір напряму досліджень, викладає загальну методику проведення дипломного дослідження, наводить методи вирішення задач та їх порівняльні характеристики, описує хід дослідження, з вичерпною повнотою викладає результати власних досліджень, якщо вони одержані, та в чому полягає їх новизна. Автор повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних та зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

При написанні дипломної роботи здобувачу вищої освіти рекомендується використання наукових праць професорсько-викладацького складу навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

6. Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням (задачам). У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, але й проблемні питання, а також конкретні рекомендації щодо їхнього усунення. Ознайомлення з текстом висновків повинно сформувати уявлення

про ступінь реалізації автором дипломної роботи поставленої мети і завдань (задач).

7. Список використаних джерел. Кількість використаних джерел у дипломній роботі повинна орієнтовно виходити з кількості сторінок її основного тексту у розрахунку 1:1. Бібліографічний опис списку використаних джерел формується у порядку появи посилань у тексті та оформлюється згідно Національного стандарту України *ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»* (Додаток 7).

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв тощо.

8. Додатки (за необхідності). За необхідності до додатків доцільно включити допоміжний матеріал (при його великій кількості та неможливості подати у тексті), необхідний для повноти сприйняття роботи.

Зокрема, у вигляді додатків можуть виноситися такі допоміжні матеріали, як:

- допоміжні ілюстрації;
- термінологічні глосарії;
- форми анкет;
- результати проведеного опитування;
- таблиці тощо.

Додатки нумеруються великими літерами. На кожний додаток повинно бути посилання в тексті, наприклад, «...у проведеному анкетуванні» (дод. Б)». При повторному згадуванні використовують вислів «(див. додаток Б)».

3.2 Загальні вимоги до змісту та оформлення дипломної роботи

1. Зміст дипломної роботи повинен відповідати стандартам вищої освіти.
2. Дипломна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти готується державною мовою.

3. Обсяг основної частини дипломної роботи повинен становити орієнтовно 40–50 сторінок. До обсягу основної частини дипломної роботи не входять: титульний аркуш, зміст, перелік умовних скорочень, вступ, висновки, список використаних джерел та додатки. Але всі сторінки зазначених структурних одиниць підлягають суцільній нумерації.

4. Дипломну роботу друкують за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297мм) до тридцяти рядків на сторінці з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman (або в іншому редакторі, схожому на даний), розмір 14 з міжрядковим інтервалом 1,5.

Текст дипломної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: лівий – 25 мм, правий – 15 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою.

5. Назва дипломної роботи та її структурних частин повинна бути, по можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності та суті вирішуваної наукової проблеми (задачі), вказувати на мету дослідження і його завершеність. Іноді для більшої конкретизації до назви слід додати невеликий (4-6 слів) підзаголовок. У назві не бажано використовувати ускладнену, узагальнюючу чи псевдонаукову термінологію. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» тощо, в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

6. Предмет наукового дослідження повинен відповідати темі дипломної роботи.

7. Завдання, викладені у вступі, повинні відповідати змісту дипломної роботи.

8. При написанні дипломної роботи здобувач вищої освіти повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

9. У дипломній роботі необхідно стисло, логічно і аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології (Додаток 8).

10. Висновки дипломної роботи повинні чітко відповідати тим поставленим завданням, які зазначені у вступі.

11. Кількість використаних джерел повинна орієнтовно виходити з кількості сторінок основного тексту дипломної роботи у розрахунку 1:1.

12. Дипломну роботу здають на кафедру у строки, визначені в календарному плані підготовки дипломної роботи чи розпорядженням дирекції навчально-наукового юридичного інституту, у вигляді підготовленого рукопису в твердому переплетенні з CD-R чи CD-RW диском (електронною її версією), заповненим бланком «Завдання на дипломну роботу», результатами апробації (за наявності) та письмовим відгуком наукового керівника.

13. Дипломну роботу подають до захисту у вигляді підготовленого рукопису в твердому переплетенні з CD-R чи CD-RW диском (електронною її версією), заповненим бланком «Завдання на дипломну роботу», результатами апробації (за наявності), письмовим відгуком наукового керівника, письмовою рецензією рецензента та письмовим поданням голові ЕК щодо захисту дипломної роботи.

3.3 Вимоги до оформлення структурних частин дипломної роботи

3.3.1 Оформлення розділів

Текст основної частини дипломної роботи поділяють на розділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично по центру рядка без крапки в кінці слова.

Заголовки розділів друкують великими літерами напівжирним шрифтом з абзацного відступу. Кожний розділ дипломної роботи слід починати з нової сторінки.

Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) курсивним шрифтом з абзацного відступу. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком пункту та текстом має дорівнювати одному порожньому рядку в основному тексті.

Заголовки підпунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) курсивним шрифтом з абзацного відступу. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком підпункту та текстом має дорівнювати одному порожньому рядку в основному тексті.

Не допускається розташування назв пунктів і підпунктів у нижній частині сторінки, якщо після неї міститься лише один рядок тексту.

3.3.2 Нумерація сторінок

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті аркуша без крапки в кінці.

Такі структурні частини дипломної роботи як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не мають порядкового номера, тобто не можна друкувати: <1. ВСТУП> або <6.ВИСНОВКИ>. Номер розділу ставлять після слова <РОЗДІЛ 1>, після номера крапку не ставлять, потім друкують заголовок розділу з нового рядка великими літерами.

Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують посторінково звичайним чином.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: <2.3.> (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад:<1.3.2.> (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

3.3.3 Оформлення ілюстрацій, таблиць, схем, додатків

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки), таблиці, схеми, розміри якого А4, враховують як одну сторінку і розміщують у додатках.

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) позначають словом «Рисунок» або «Рис.» і нумерують. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка (наприклад, <Рисунок 1.2> або <Рис. 1.2>, що означає другий рисунок першого розділу). На всі ілюстрації повинні бути посилання у тексті. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно зробити певні посилання, дотримуючись вимог чинного законодавства щодо авторських прав.

Посилання на ілюстрації дипломної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 1.2».

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис <Таблиця> із зазначенням її номера. Номер таблиці також повинен складатися з номера розділу і порядкового

номера таблиці, між якими ставиться крапка (наприклад, <Таблиця 1.2>, що означає друга таблиця першого розділу).

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено (наприклад, «...у табл. 1.2»). У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скороченослово «дивись» (наприклад, «див. табл. 1.3»).

Примітки до тексту, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова <Примітки> ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова <Примітка> ставлять крапку.

У додатках вміщують матеріал, який не може бути послідовно розташований в основній частині через великий обсяг. Додатки потрібно оформлювати як продовження рукопису наподальших сторінках, розташовуючи відповідно до появи посилань на них у тексті. Додатки повинні мати спільну з рукописом наскрізну нумерацію сторінок.

Додатки позначають послідовно великими літерами українського алфавіту (наприклад, Додаток А, Додаток Б.) за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Якщо у тексті один додаток, то він позначається як Додаток А.

3.3.4 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні дипломної роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний робити посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена дипломна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок з джерела, на яке є посилання в дипломній роботі.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, <... у праці [1, с. 55]...>, або, у разі посилання на декілька джерел наступним чином [2, с. 34; 8, с. 56-67]. Тобто, перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номер сторінки.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

При використанні статистичних даних слід вказати джерело їх отримання, а також за який період ці дані чи станом на яку дату.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело;

г) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

д) якщо автор роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім тире і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: *(курсив наш. - В. В.)*, (підкреслено мною. - В. В.);

е) цитування здійснюється українською мовою.

При згадуванні в тексті прізвищ учених, ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (В. В. Луць, а не Луць В. В., як це прийнято в списках літератури). У тексті прізвища й ініціали пишуться українською мовою, а у списку використаних джерел на мові оригіналу.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Зразок заяви про запобігання академічного плагіату

Завідувачу кафедри

(назва кафедри)

(посада, прізвище та ініціали завідувача кафедри)

студента групи -----

(прізвище та ініціали)

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про виявлення та запобігання академічного плагіату в Університеті» від _____ року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту та застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений (а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості в роботах здобувачів вищої освіти оповіщений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження Університетом моєї роботи в Базі даних Університету. Також надаю Університету право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Університетом надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

Дата

Підпис

Додаток 2. Зразок заяви про обрання теми дипломної роботи

Завідувачу кафедри

_____

(назва кафедри)

_____

(посада, прізвище та ініціали завідувача кафедри)

студента групи ПР- _____

_____

(прізвище та ініціали)

ЗАЯВА

Прошу закріпити за мною тему дипломної роботи
« _____
_____»
та призначити науковим керівником _____
(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище та ініціали наукового керівника).

Дата

Підпис

Додаток 3. Завдання на дипломну роботу

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра _____

Освітній ступінь бакалавр

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Затверджено на засіданні

кафедри _____

Протокол № ___ від _____ 20__

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити _____

_____

_____

_____

5. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток 4. Зразок подання голові ЕК

Титульна сторона

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий юридичний інститут

ПОДАННЯ ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Направляється студент _____ до захисту дипломної роботи за галуззю знань 08 «Право» спеціальністю 081 «Право» на тему: _____

–
Дипломна робота і рецензія додаються.

Директор навчально-наукового юридичного інституту _____

Довідка про успішність

Студент _____ за період навчання в Навчально-науковому юридичному інституті з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%;

шкалою ECTS: A __%; B __%; C __%; D __%; E __%.

Диспетчер _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи

Студент (ка) _____

_____
_____

Керівник роботи _____

(підпис)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота розглянута. Студент (ка) _____

(прізвище та ініціали)

допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____

(назва)

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 20 ____ р.

Додаток 5. Зразок оформлення титульного аркуша дипломної роботи

Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Навчально-науковий юридичний інститут

кафедра цивільного права

Марковецька Ірина Андріївна

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

«Правовий статус наукового парку»

шифр групи ПР-_____

галузь знань 08 «Право»

спеціальність 081 «Право»

Робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Науковий керівник:

д.ю.н., професор _____.

Здано на кафедру:

«___» _____ 20___ рік

Реєстраційний номер _____

Захищено:

«___» _____ 20___ рік

Оцінка: _____

Івано-Франківськ, 2020

Додаток 6. Зразок оформлення змісту дипломної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
1.1. Сучасний стан законодавства України в сфері інноваційної діяльності.....	8
1.2. Поняття інновацій, інноваційної діяльності та їх ознаки.....	15
1.3. Суб'єкти інноваційної діяльності.....	18
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ СТАТУС НАУКОВОГО ПАРКУ ЯК ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПРИВАТНОГО ПРАВА	25
2.1. Поняття та кваліфікуючі ознаки наукового парку як юридичної особи приватного права.....	28
2.2. Теоретико-правові засади створення та припинення діяльності наукового парку	33
РОЗДІЛ 3. ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ ЗА УЧАСТЮ НАУКОВИХ ПАРКІВ.....	38
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	55

Додаток 7. Зразок оформлення списку використаних джерел*

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Однотомні видання:
	<p>Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.</p>
	<p>Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с.</p>
	<p>Кузніченко С. О. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану": наук.-практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків: Право, 2015. 164 с.</p>
	<p>Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с.</p>
<p>Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.</p>	
Два автори	<p>Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с.</p>
	<p>Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с.</p>
	<p>Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").</p>

Три автори	<p>Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.</p> <p>Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).</p> <p>Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1997. 700 p.</p>
Чотири і більше авторів	<p>Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.</p> <p>Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: [б. в.], 2013. 352 с.</p> <p>Постклассическая онтология права: монографія / С. И. Максимов и др.; С.-Петербург. гос. ун-т; общ. ред. И. Л. Честнов. Санкт-Петербург: Алетейя, 2016. 688 с. (Толкование источников права).</p> <p>The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	<p>Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.</p> <p>Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с.</p>

	<p>Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. 369 с.</p> <p>Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY: Anchor, 2000. 680 p.</p>
Автор (и) та перекладач(і)	<p>Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев: Ин Юре, 2014. 240 с. (Памятники правовой мысли).</p> <p>Питерс Т., Уотермен Р. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) / ред. Л. И. Евенко; пер.: Д. Васильев, В. Зотов. Москва: Прогресс, 1986. 424 с.</p> <p>Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY: Dover, 1951. 196 p.</p>
Без автора	<p>Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1).</p> <p>Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.</p> <p>Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / ред. М. І. Хавронюк. Київ: Дакор, 2016. 496 с.</p> <p>Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.</p> <p>Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України.</p>

	<p>2016. 432 с.</p> <p>Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 р.</p>
Багатотомні видання	<p>Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.</p> <p>Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т.9. 944 с.</p> <p>Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с.</p> <p>Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Харків: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p> <p>Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p>
Інші видання	
Автореферати дисертацій	<p>Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p> <p>Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана</p>

	Черняхівського. Київ, 2017. 20 с.
Дисертації	<p>Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.</p> <p>Костєнко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.</p> <p>Bryant V. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>
Архівні документи	<p>Лист Голови Спільки «Чорнобиль» Г. Ф. Лєпіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спільки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>

Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>
Стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Бібліографічні покажчики	<p>Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).</p> <p>Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одіссей, 2003. 128 с.</p> <p>Систематизований покажчик матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.</p>
Каталоги	<p>Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p>

	<p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
<p>Частина видання</p>	
<p>Розділ книги</p>	<p>Борисова В. И. Право частной собственности в системе социально-экономических прав и свобод граждан и пути его реализации. <i>Харьковская цивилистическая школа: право собственности: монография</i> / ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков: Право, 2012. Разд. 3, гл. 1. С. 87–99.</p> <p>Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. <i>Кримінологія. Загальна та Особлива частини: підручник</i> / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.</p> <p>Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. <i>Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю</i>. Харків: Право, 2010. С. 221–229.</p> <p>Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. <i>Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія</i> / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 87–109.</p> <p>O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. <i>Gender issues across the life cycle</i> / Ed. B. R. Wainrib. New York, NY: Springer, 1992. P. 107–123.</p>
<p>Стаття з довідкового видання</p>	<p>Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550.</p>

	<p>Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. <i>Велика українська юридична енциклопедія</i>. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. С. 573–574.</p> <p>Ріяка В. О. Декларація митна. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 2. С. 29.</p> <p>Bergmann P. G. Relativity. <i>The New Encyclopedia Britannica</i>. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508.</p>
<p>Стаття з продовжуваного видання</p>	<p>Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. <i>Проблеми законності</i>. Харків. 2013. Вип. 123. С. 65–77.</p> <p>Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. <i>Вісник Національної академії правових наук України</i>. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.</p> <p>Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. <i>Держава і право. Юридичні науки</i>. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–166.</p>
<p>Стаття з періодичного видання (журнал, газета)</p>	<p>Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2016. № 4. С. 84–88.</p> <p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. <i>Право України</i>. 2009. № 10. С. 57–60.</p> <p>Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i>. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.</p> <p>Середа М. Мирні зібрання: практика адмін. судів 2015 р. <i>Юридичний вісник України</i>. 2016. 12–18 лют. (№ 6). С. 5.</p> <p>Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. <i>Голос України</i>. 2016. 29 січ.</p>

	<p>(№ 16). С. 6–7.</p> <p>Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i>. 2010. March 31. P. C1.</p>
Рецензії	<p>Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. <i>Віче</i>. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с.</p> <p>Драч О. О. [Рецензія]. <i>Український історичний журнал</i>, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси: ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.</p> <p>Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. <i>Journal of Criminal Justice Education</i>. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.</p>
Тези, доповідь	<p>Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. <i>Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.)</i>. Харків: Право, 2017. С. 7–9.</p> <p>Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матеріали XXII Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.)</i>. Харків, 2009. С. 47–49.</p> <p>Шаповал В. Свобода та "природні права" людини як основа людського виміру права. <i>Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми,</i></p>

	<p><i>перспективи</i>): матеріали першого всеукр. круглого столу, м. Львів, 16–17 верес. 2005 р. Львів: Край, 2006. С. 286–295.</p> <p>Wu C. K., Makhlouf M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. <i>Light Metals 2011: Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011.</i> Hoboken, NJ: Wiley, 2011. P. 834–836.</p>
<p>Нормативно-правові та інші юридичні акти, опубліковані в офіційних джерелах оприлюднення, в тому числі електронні ресурси</p>	
	<p>Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.</p> <p>Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ: Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.</p> <p>Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с.</p> <p>Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. <i>Освіта.</i> 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.</p> <p>Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389- VIII. <i>Голос України.</i> 2015. 10 черв. (№ 101). С. 4.</p> <p>Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). <i>Офіційний вісник України.</i> 2013. № 3. Ст. 91.</p> <p>Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. <i>Відомості Верховної Ради</i></p>

	<p><i>України</i>. 2001. № 25–26. Ст. 131.</p> <p>Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. <i>Офіційний вісник України</i>. 1998. № 28. Ст. 1062.</p> <p>Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: від 15.09.2016 р. № 5132. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., судова справа № 551/818/14-к. URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992# (дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>Case of Benham v. The United Kingdom (Application no. 19380/92): Judgment European Court of Human Rights, 10 June 1996. URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990 (Lastaccessed: 17.03.2017).</p>
Електронні ресурси	<p>Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав:</p>

порівняльна характеристика. *Теорія і практика правознавства*: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302> (дата звернення: 17.06.2016).

Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: <http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852>.

Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор "С" АТО: Юрайт, 2016. 116 с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolepcsev_2016_mon.pdf (дата звернення: 17.03.2017).

Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. *Journal of Popular Culture*. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.

Feminism. Encyclopædia Britannica online. URL: <http://www.britannica.com/checked/topic/724633/feminism>.

Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. *Meaningful Play 2010*: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2017).

Додаток 8. Типові помилки при виконанні та оформленні дипломної роботи

- 1) відсутність логіки у побудові плану дипломної роботи;
- 2) зміст дипломної роботи не відповідає плану та/або виходить за межі теми чи не розкриває її;
- 3) неправильне розуміння об'єкта і предмета дипломної роботи;
- 4) неглибоко та неповно досліджується і аналізується наукова література, нормативно-правові акти з теми дипломної роботи;
- 5) відсутність самостійного підходу до осмислення теми дипломної роботи;
- 6) у роботі відсутні посилання на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал;
- 7) при аналізі наукової літератури проводиться реферативне викладення положень, без їх аналізу;
- 8) не дотримуються правила викладення списку використаних джерел, зокрема порушується порядок оформлення використаних джерел, не вказується видавництво, сторінки;
- 9) кінцевий результат не відповідає меті дипломної роботи, завдання не відповідають змісту дипломної роботи, висновки не відповідають поставленим завданням;
- 10) наявність орфографічних і граматичних помилок, неохайне виконання дипломної роботи;
- 11) обсяг та оформлення дипломної роботи не відповідає встановленим вимогам;
- 12) у рецензії відсутні зауваження, дискусійні питання.